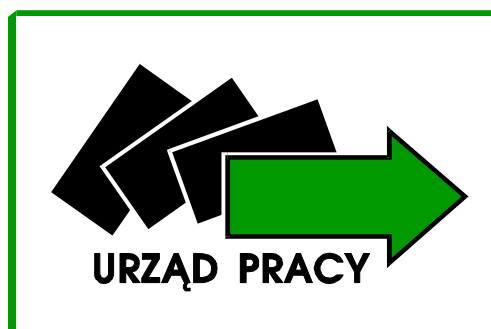

**RANKING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH
I NADWYŻKOWYCH
W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM
W I PÓŁROCZU
2011 ROKU**

OPOLE, październik 2011

Spis treści

Wstęp.....	3
1.1. Bezrobotni według zawodów	5
1.2. Napływ bezrobocia.....	6
1.3. Długotrwałe bezrobocie w zawodach	7
1.4. Analiza bezrobocia wg PKD ostatniego miesiąca pracy.....	11
2. Analiza ofert pracy wg zawodów i ich grup.....	13
2.1. Oferty pracy według zawodów oraz grup zawodowych	13
2.2. Rankingi zawodów ze względu na wskaźnik szansy uzyskania oferty pracy.....	16
3. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych	19
3.1. Zawody deficytowe	19
3.2. Zawody w równowadze	23
3.3. Zawody nadwyżkowe.....	24
Podsumowanie	28

Wstęp

Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 8 ust. 1 pkt 3) opracował analizę zawodów deficytowych i nadwyżkowych za I półrocze 2011 roku. Jest ona jednym z zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy.

Celem sporządzenia opracowania monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest stworzenie ich rankingów, które stanowią narzędzie dla monitoringu, czyli procesu obserwowania zjawisk zachodzących na opolskim rynku pracy. Dzięki jego realizacji poprzez systematyczne określanie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo – kwalifikacyjnej na lokalnych i regionalnym rynku pracy planuje się zwiększenie efektywności organizowanych szkoleń dzięki dostosowaniu ich kierunków do potrzeb pracodawców, a także poprzez udostępnienie wyników działań władzom oświatowym oraz dyrekcjom szkół będą one mogły korygować poziom, strukturę i treść kształcenia zawodowego¹. Monitoring ułatwi także działania mające zaktywizować osoby długotrwale bezrobotne. Aby jednak traktować wyniki MZDiN jako trafne i rzetelnie diagnozujące sytuację na rynku pracy, jego metodologia powinna zostać udoskonalona – chociażby poprzez analizę ofert prasowych czy internetowych.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych prowadzony jest w oparciu o ujednolicone dla całego kraju *Zalecenia metodyczne* opracowane przez Departament Rynku Pracy Ministerstwa Gospodarki i Pracy, a podstawowym źródłem informacji są raporty półroczne opracowane przez powiatowe urzędy pracy oraz dane statystyczne pochodzące z systemu statystyki publicznej.

Zgodnie z wytycznymi otrzymanymi z Departamentu Rynku Pracy MPiPS raport, tak jak i opracowania wcześniejsze, będzie zawierał trzy wątki analityczne, które będą

¹ *Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2005 rok*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2004, s. 28.

obejmowały: analizę bezrobocia wg zawodów, ofert pracy wg zawodów, ogólną analizę zawodów deficytowych i nadwyżkowych.

Podstawą niniejszego opracowania jest wybór definicji podstawowych kategorii pojęciowych:

- Przez **monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych** należy rozumieć proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno – zawodowym oraz formułowania na tej podstawie ocen, wniosków i krótkoterwałych prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemu kształcenia zawodowego, jak również systemu szkolenia bezrobotnych oraz osób poszukujących zatrudnienia.
- Poprzez **zawód deficytowy** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.
- Poprzez **zawód nadwyżkowy** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.
- **Zawód** należy definiować jako zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami poprzez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności) zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki.
- **Klasyfikacja zawodów i specjalności** została wprowadzona na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2002 roku i służy ona ujednoczeniu nazewnictwa zawodów i specjalności występujących w gospodarce i na rynku pracy oraz racjonalnemu planowaniu obsługi rynku pracy i określaniu jego struktury zawodowej. Ostatnia aktualizacja miała miejsce na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 roku, na jej podstawie m.in. wprowadzono do klasyfikacji 564 nowe zawody. Struktura klasyfikacji jest wynikiem grupowania zawodów na podstawie podobieństwa kwalifikacji zawodowych wymaganych dla realizacji zadań danego zawodu (specjalności), z uwzględnieniem dwóch aspektów kwalifikacji, tj. ich poziomu i specjalizacji. Wymienione kryteria posłużyły grupowaniu poszczególnych zawodów i specjalności w 10 grup wielkich, 43 grupy duże, 132 grupy średnich i 444 grupy elementarne, przy czym te ostatnie obejmują 2 360 zawodów i specjalności.

W klasyfikacji zastosowano kod sześciocyfrowy. Pierwsza cyfra oznacza grupę wielką, druga dużą, trzecia średnią, czwarta elementarną, natomiast dwie pozostałe cyfry podają miejsce zawodu czy specjalności w określonej grupie elementarnej.

1.1. Bezrobotni według zawodów

T-I/W-1 Bezrobotni wg zawodów w województwie opolskim. Stan w końcu I półrocza 2011 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	W tym				
				kobiety	absolwenci		powyżej 12 miesięcy	
					razem	kobiety	razem	kobiety
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	"000000"	Bez zawodu	7064	4199	460	289	404	226
2	"522301"	Sprzedawca*	4413	3953	44	39	1282	1199
3	"515303"	Robotnik gospodarczy	1872	816	7	6	530	262
4	"711202"	Murarz*	1168	6	2	0	293	4
5	"722204"	Ślusarz*	1168	21	10	0	318	8
6	"753105"	Krawiec*	757	744	6	6	235	232
7	"512001"	Kucharz*	695	614	2	2	219	210
8	"331403"	Technik ekonomista*	657	576	17	13	142	137
9	"263102"	Ekonomista	636	518	13	6	180	154
10	"411004"	Technik prac biurowych*	623	533	22	17	199	182
11	"911207"	Sprzątaczką biurowa	583	574	2	2	223	219

* zawód szkolny

W przeciągu I półrocza omawianego roku w obrębie struktury zawodów nie zachodziły istotne zmiany wobec wcześniejszych okresów sprawozdawczych. Nawet ogólna liczba bezrobotnych uległa niewielkiej zmianie *in minus*. Oprócz zmiany liczebnej (wzrost bezrobocia ogółem) struktura bezrobotnych praktycznie nie zmieniła się. Na szczególną uwagę zasługuje jednak fakt wzrostu stanu bezrobocia osób bez zawodu względem stanu z I półrocza 2010 roku (wzrost o 1 249) oraz spadek liczby robotników gospodarczych o 663 osoby.

Uogólniając strukturę bezrobocia w województwie na poziomie grup zawodowych, należy podkreślić szczególnie duży udział 7 grupy wielkiej – Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. W porównaniu z I półroczem roku 2010 udział ten nieznacznie wzrósł (o 1,6 pp.). Marginalny charakter ma wielkość bezrobocia w grupie 0 – Siły zbrojne oraz 1 – Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy. Poniżej zaprezentowano ranking malejący grup wielkich na podstawie wielkości odsetka bezrobotnych.

Pozycja	Nazwa Grupy	% udział
1.	Grupa 7: Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	30,1
2.	Grupa 5: Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	24,3
3.	Grupa 3: Technicy i inny średni personel	12,8
4.	Grupa 9: Pracownicy przy pracach prostych	9,3
5.	Grupa 2: Specjaliści	8,8
6.	Grupa 8: Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	5,9
7.	Grupa 4: Pracownicy biurowi	5,0
8.	Grupa 6: Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	2,9
9.	Grupa 1: Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	0,9
10.	Grupa 0: Siły zbrojne	0,1

1.2. Napływ bezrobocia

Jak ilustruje poniższa tabela, zawody charakteryzujące się najwyższym napływem do bezrobocia pokrywają się w większości z zawodami o najwyższej liczbie bezrobotnych. Świadczy o tym, że trudna sytuacja osób w tych zawodach ma charakter trwały, notując obok dużego poziomu bezrobocia również stały, wysoki napływ.

W porównaniu z sytuacją na koniec I półrocza roku 2010, odnotować należy, że struktura napływu bezrobotnych wg zawodu nie uległa większej zmianie. Wykaz zawodów nie zmienił się, natomiast skala napływu uległa wyraźnemu zmniejszeniu. Najwięcej bezrobotnych rejestrujących się nie posiadało zawodu i było ich mniej o 2 300 osób. W dalszej kolejności najczęściej rejestrowali się sprzedawcy notując spadek o 341 osób. Na liście czołowych zawodów bezrobotnych rejestrujących się, najniższą wartość notuje stolarz,

ale i w tym wypadku w porównaniu do poprzedniego okresu napływ zmniejszył się – spadek o 114 osób.

T- I/W-2 Napływ bezrobotnych wg zawodów w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	W tym		
				kobiety	absolwenci	
					razem	kobiety
1	2	3	4	5	6	7
1	"000000"	Bez zawodu	6304	3094	1195	698
2	"522301"	Sprzedawca*	2881	2585	258	231
3	"515303"	Robotnik gospodarczy	1234	482	39	20
4	"711202"	Murarz*	920	2	49	0
5	"722204"	Ślusarz*	904	7	51	0
6	"263102"	Ekonomista	510	389	76	51
7	"331403"	Technik ekonomista*	501	436	83	67
8	"512001"	Kucharz*	466	358	21	11
9	"931301"	Robotnik budowlany	461	3	11	0
10	"411004"	Technik prac biurowych*	424	348	52	44
11	"752205"	Stolarz*	408	25	31	1

* zawód szkolny

1.3. Długotrwałe bezrobocie w zawodach

Na podstawie wielkości wskaźnika długotrwałego bezrobocia oszacowano duże i elementarne grupy zawodów implikujących długotrwałe bezrobocie oraz przejawiających równowagę na wojewódzkim rynku pracy między podażą a popytem na pracę. Obserwując poniższą tabelę nietrudno zauważyć, że grupy najbardziej narażone na długotrwałe bezrobocie pochodzą z dolnych rejonów układu klasyfikacyjnego (grupy wielkie od 5 do 9) w przeciwieństwie do grup o małym ryzyku. Należy jednak zauważyć, że najwyższą wartość wskaźnika uzyskano dla przedstawicieli sił zbrojnych, których skala rejestracji i wielkość stanu bezrobocia jest marginalna.

Lp.	Kod dużej grupy zawodów	Nazwa dużej grupy zawodów	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia
1	2	3	4
1	"01"	Oficerowie sił zbrojnych	0,5
2	"95"	Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach	0,5
3	"53"	Pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,4444
4	"92"	Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,4222
5	"62"	Leśnicy i rybacy	0,3676
6	"96"	Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	0,3537
7	"91"	Pomoce domowe i sprzątaczk	0,3494
8	"82"	Monterzy	0,3482
9	"73"	Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,3364
10	"75"	Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	0,2959
11	"93"	Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	0,2903
12	"61"	Rolnicy produkcji towarowej	0,2859
13	"44"	Pozostali pracownicy obsługi biura	0,2838
14	"81"	Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	0,2837
15	"94"	Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	0,2814
16	"41"	Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	0,281
17	"51"	Pracownicy usług osobistych	0,2758
18	"52"	Sprzedawcy i pokrewni	0,2753
19	"72"	Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	0,2706
20	"63"	Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	0,2703
21	"42"	Pracownicy obsługi klienta	0,2638
22	"11"	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektorzy generalni	0,2632
23	"83"	Kierowcy i operatorzy pojazdów	0,2614
24	"43"	Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	0,2612
25	"13"	Kierownicy do spraw produkcji i usług	0,2558
26	"71"	Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	0,2548
27	"74"	Elektrycy i elektronicy	0,249
28	"12"	Kierownicy do spraw zarządzania i handlu	0,2482
29	"31"	Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	0,2475
30	"26"	Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	0,2345
31	"32"	Średni personel do spraw zdrowia	0,2283
32	"33"	Średni personel do spraw biznesu i administracji	0,2253
33	"54"	Pracownicy usług ochrony	0,2194
34	"34"	Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	0,205
35	"23"	Specjaliści nauczania i wychowania	0,1933

Lp.	Kod dużej grupy zawodów	Nazwa dużej grupy zawodów	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
36	"35"	Technicy informatycy	0,1894
37	"14"	Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych	0,1864
38	"03"	Żołnierze szeregowi	0,1786
39	"24"	Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	0,177
40	"21"	Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	0,1721
41	"22"	Specjaliści do spraw zdrowia	0,1575
42	"25"	Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,1522

Biorąc pod uwagę pierwszą piątkę największego i najmniejszego ryzyka należy odnotować pewne zmiany. W przypadku największego ryzyka o analogii względem I półrocza 2010 można mówić jedynie w przypadku grupy 63. W stosunku do najmniejszego ryzyka po raz kolejny zwracają uwagę przedstawiciele sił zbrojnych, którzy również w I półroczu 2010 roku charakteryzowali się jednymi z najniższych wskaźników długotrwałego bezrobocia. Dodatkowo, na podstawie aktualnych danych można wysnuć wniosek, że grupa ta (w zależności od stopnia w siłach zbrojnych) zarówno wykazuje niewielkie jak i znaczące szanse na długotrwałe bezrobocie. W obliczu niewielkiego napływu i stanu bezrobocia prezentowane wartości mogą budzić pewne zastrzeżenia.

Ranking zawodów generujących długotrwałe bezrobocie na Opolszczyźnie stworzono na podstawie wielkości wskaźnika długotrwałego bezrobocia oraz w oparciu o odpowiedni poziom liczby napływających bezrobotnych w danej strukturze zawodu w pierwszym półroczu 2010 roku. Należy tu jednak poczynić pewne zastrzeżenie: dane z poniższej tabeli odnoszą się jedynie do zawodów, w których na koniec roku zarejestrowanych było co najmniej 6-ciu bezrobotnych. Wielkość tę, z braku jakichkolwiek wytycznych, przyjęto arbitralnie. Mniej liczne grupy pominięto, wychodząc z założenia, że sytuacja, w której np. 1 zarejestrowana osoba bezrobotna jest jednocześnie osobą długotrwałe bezrobotną i daje wskaźnik o maksymalnej wartości, jest sytuacją mylącą.

T-I/W-8 Ranking zawodów generujących długotrwałe bezrobocie w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod elementarnej grupy zawodów	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia
1	2	3	4
ZAWODY W NAJWYŻSZYM STOPNIU GENERUJĄCE DŁUGOTRWAŁE BEZROBOCIE			
1	"4225"	Pracownicy biur informacji	0,8571
2	"2355"	Nauczyciele sztuki w placówkach pozaszkolnych	0,8333
3	"8171"	Operatorzy urządzeń do wyrobu masy papierniczej i produkcji papieru	0,6
4	"2514"	Programiści aplikacji	0,5714
5	"1411"	Kierownicy w hotelarstwie	0,5556
7	"5322"	Pracownicy domowej opieki osobistej	0,5455
6	"8212"	Monterzy sprzętu elektrycznego	0,4815
8	"7422"	Monterzy i serwisanci sieci instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych	0,4773
9	"6112"	Sadownicy	0,4667
10	"7313"	Jubilerzy, złotnicy i pokrewni	0,4615
ZAWODY W NAJNIŻSZYM STOPNIU GENERUJĄCE DŁUGOTRWAŁE BEZROBOCIE			
1	"9622"	Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste	0
2	"5411"	Strażacy	0
3	"4224"	Recepcjoniści hotelowi	0,0278
4	"2131"	Biolodzy i pokrewni	0,0333
5	"2635"	Specjaliści do spraw społecznych	0,0333
6	"2289"	Specjaliści ochrony zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowani	0,04
7	"7234"	Mechanicy pojazdów jednośladowych	0,0526
8	"2166"	Projektanci grafiki i multimediiów	0,0556
9	"2320"	Nauczyciele kształcenia zawodowego	0,0667
10	"5249"	Pracownicy sprzedaży i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	0,0727

Z danych zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że w większości wypadków największym ryzykiem długotrwałego bezrobocia obarczeni są reprezentanci zawodów nie wymagających wysokich kwalifikacji – zawody z grupy wielkiej 6,7 oraz 8. Warto zauważyć – na tle rankingu ubiegłorocznego – znaczne przetasowania, bowiem w grupie zawodów najbardziej zagrożonych długotrwałym bezrobociem w obydwu latach występuje jedynie grupa zawodowa związana z świadczeniem usług opieki osobistej. Z kolei ranking zawodów

obarczonych najniższym wskaźnikiem długotrwałego bezrobocia częściowo pokrywa się z zestawieniem z 2010 roku. W obu występują specjaliści z zakresu biologii oraz strażacy. Ciekawostką są pracownicy dorywczy wykonujące prace proste – jak widać częstotliwość wykonywania tych prac skutecznie uniemożliwia popadnięcie w długotrwałe bezrobocie.

1.4. Analiza bezrobocia wg PKD ostatniego miesiąca pracy

Na koniec pierwszego półrocza 2011 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby zatrudnione wcześniej w sekcji przetwórstwa przemysłowego (8 373 osoby), w dalszej kolejności zaś w handlu hurtowym i detalicznym (6 085 osób). Trzecia co do wartości grupa to zatrudnieni w działach, których nie można było zidentyfikować. Wskazane działy również przed rokiem (I półrocze 2010) stanowiły trzon bezrobocia.

Sekcje PKD, generujące najwięcej miejsc pracy, częściowo pokrywają się z sekcjami notującymi największą liczbę bezrobotnych na koniec I- półrocza. Najlepszym przykładem są tu sekcje: przetwórstwo przemysłowe, handel, administracja publiczna. Sytuacja odwrotna charakterystyczna jest dla administracji publicznej – tu dużemu bezrobociu towarzyszy znaczny, ale zdecydowanie niższy napływ ofert pracy. Sytuacja najbardziej korzystna z punktu widzenia zarejestrowanych osób, a więc taka, w której liczba ofert pracy przewyższa liczbę rejestrujących się bezrobotnych charakterystyczna była dla: działalności w zakresie usług administrowania, opieki zdrowotnej i społecznej, działalności ubezpieczeniowej i społecznej oraz informacji i komunikacji. Szczegółowo strukturę bezrobocia wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy w zależności od liczby rejestrujących się bezrobotnych prezentuje poniższa tabela.

T-I/W-9 Bezrobotni wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy w województwie w I półroczu 2011 roku

Lp.	Sekcja PKD	Bezrobotni		Oferty pracy	
		zarejestrowani w I-półroczu	stan w końcu I-półrocza	zgłoszone w I-półroczu	stan w końcu I-półrocza
1	2	3	4	5	6
1	Przetwórstwo przemysłowe	5895	8373	3302	515
2	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	4501	6085	2174	204

3	Działalność nie zidentyfikowana	4350	5618	0	0
4	Budownictwo	2741	3063	1576	210
5	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1959	2953	1828	42
6	Pozostała działalność usługowa	1682	2308	582	59
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	629	1062	191	40
8	Edukacja	721	1012	387	63
9	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	833	948	1411	221
10	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	718	944	619	69
11	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	652	937	1129	71
12	Transport i gospodarka magazynowa	753	876	541	74
13	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	610	802	581	60
14	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	596	727	220	11
15	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	338	487	94	6
16	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	334	406	411	80
17	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	217	288	140	24
18	Informacja i komunikacja	128	181	225	22
19	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	110	124	33	2
20	Górnictwo i wydobywanie	36	65	6	1
21	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	3	10	0	0
22	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	3	2	0
23	Ogółem	27806	37272	15452	1774

We wskazanych powyżej czołowych sekcjach gospodarki pod względem wielkości generowanej liczby bezrobotnych kwestia wykorzystania wpływających ofert zatrudnienia prezentuje się różnie. Najwyższym stopniem wykorzystania charakteryzują się: administracja

publiczna (97%), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (95%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz itp. (94%). Na uwagę zasługuje również sekcja: organizacje i zespoły eksterytorialne. Wykorzystano tu 100% ofert zatrudnienia, jednak ich liczba całkowita zamknęła się w 2. Drugi biegun stanowią oferty wpływające z sekcji: dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (81%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (80%).

2. Analiza ofert pracy wg zawodów i ich grup

2.1. Oferty pracy według zawodów oraz grup zawodowych

Jednym z warunków poprawy sytuacji na rynku pracy jest nieustanny napływ nowych ofert zatrudnienia. W ciągu I-półrocza 2011 roku w województwie opolskim pozyskano 16 354 oferty pracy, czyli o 3 665 ofert mniej niż w tym samym okresie roku ubiegłego. Za ten spadek odpowiada przede wszystkim gwałtowne obniżenie (o 7 tys.) liczby ofert zatrudnienia subsydiowanego, co jest związane ze znacznym zmniejszeniem środków finansowych Funduszu Pracy przekazanych samorządom powiatowym w roku 2011. Najwięcej wolnych miejsc pracy wykazano w następujących zawodach: robotnik gospodarczy, sprzedawca, robotnik budowlany, technik prac biurowych, magazynier. Sytuacja przedstawiona w poniższej tabeli jest tylko w pewnym stopniu homogeniczna z sytuacją z końca I półrocza 2010 roku. Decydują o tym dwa czynniki: po pierwsze, zmiana klasyfikacji zawodów, która spowodowała, że niektórych profesji nie da się odnieść do tych z roku ubiegłego, po drugie, nastąpiły ogromne zmiany w wielkości napływu ofert w poszczególnych zawodach. Najbardziej rzucają się w oczy spadki dotyczące: robotnika gospodarczego (- 2 649 ofert), technika prac biurowych (-1 153 oferty), sprzedawcy (- 792 oferty) oraz technika administracji (- 621 ofert). Te zmiany to oczywiście w większości przypadków ograniczenie napływu propozycji prac subsydiowanych. Z kolei niektóre zawody odnotowały wzrost: robotnik budowlany (o 108 ofert), ślusarz (106), kierowca samochodu ciężarowego (63), kasjer handlowy (48). Warto przy tym zaznaczyć, że w każdym z zawodów czołowych (pierwsza 25-tka) pod względem ilości napływu ofert nie ma żadnego, dla wykonywania którego potrzebne byłoby wykształcenie wyższe. Jak zwykle na uwagę zasługuje duży stopień korespondencji (adekwatności) pomiędzy zawodami notującymi wysoki poziom napływu ofert a zawodami charakteryzującymi się najwyższym poziomem

bezrobocia, wynikający również z tego, iż o wielkości popytu decyduje kilka raptem zawodów.

T-I/W-3 Oferty pracy wg zawodów w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Oferty pracy	
			Zgłoszone w I-półroczu	Stan w końcu I-półrocza
1	2	3	4	5
1	"515303"	Robotnik gospodarczy	1514	88
2	"522301"	Sprzedawca*	668	45
3	"931301"	Robotnik budowlany	516	33
4	"411004"	Technik prac biurowych*	407	9
5	"432103"	Magazynier	402	73
6	"961302"	Robotnik placowy	355	35
7	"962990"	Pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani	315	100
8	"833203"	Kierowca samochodu ciężarowego	313	62
9	"541307"	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	263	12
10	"711202"	Murarz*	248	33
11	"332203"	Przedstawiciel handlowy	239	41
12	"722204"	Ślusarz*	223	21
13	"523002"	Kasjer handlowy	218	56
14	"524404"	Telemarketer	214	13
15	"512001"	Kucharz*	209	16
16	"932101"	Pakowacz	198	12
17	"911207"	Sprzątaczką biurowa	175	5
18	"941201"	Pomoc kuchenna	165	11
19	"821304"	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	148	19
20	"711601"	Brukarz	132	9
21	"411090"	Pozostali pracownicy obsługi biurowej	126	9
22	"524902"	Doradca klienta	126	21
23	"911290"	Pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne	119	3
24	"331301"	Księgowy	106	9
25	"513101"	Kelner*	104	14
26	"334306"	Technik administracji*	101	0

Na uwagę zasługuje fakt, że najwięcej ofert pracy wpłynęło dla pracowników usług osobistych oraz sprzedawców i pokrewnych (w sumie co czwarta oferta skierowana była do tych dwóch grup). Podobnie jak i rok wcześniej, część grup zawodowych wykazała większy udział ofert niezrealizowanych niż zgłoszonych, co świadczy o problemach z pozyskaniem pracowników w zawodach przypisanych tym grupom. Warto zwrócić uwagę na wyraźny spadek udziału zawodów z grupy wielkiej 9, które w zeszłym roku w analogicznym rankingu stanowiły 1/3 napływu ofert. W tym roku jest to udział 12%, przede wszystkim z racji „przesunięcia” zawodu robotnika gospodarczego z grupy 9 do grupy 5..

T-I/W-3a Oferty pracy wg dużych grup zawodowych w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod dużej grupy zawodu	Nazwa dużej grupy zawodu	Oferty pracy	
			Zgłoszone w I-półroczu 2007 roku	Stan na koniec I-półrocza
1	2	3	4	5
1	"51"	Pracownicy usług osobistych	14,161	8,3996
2	"52"	Sprzedawcy i pokrewni	10,1822	10,7264
3	"71"	Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	6,9575	7,9456
4	"93"	Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	6,6459	4,4267
5	"72"	Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	6,0903	7,6618
6	"96"	Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	5,5281	7,9998
7	"41"	Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	4,8438	1,1351
8	"33"	Średni personel do spraw biznesu i administracji	4,6879	3,3486
9	"83"	Kierowcy i operatorzy pojazdów	4,1798	5,7321
10	"75"	Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	3,6784	2,6106

Sprowadzając analizę do poziomu grup elementarnych zawodów okazuje się, iż najwyższy udział w strukturze wszystkich ofert pracy kumulował się w kategorii gospodarze budynków, a w ramach niej w obrębie zawodu robotnik gospodarczy. Z kolei w przypadku grupy pracowników obsługi biurowej za duży udział ofert odpowiadał przede wszystkim zawód technika prac biurowych. Również i na tym poziomie daje się zauważyć sytuacja,

w której udział w ofertach niezrealizowanych przewyższa udział w ofertach napływających. Dotyczy to zawodów związanych z ochroną osób i mienia, pracami prostymi oraz kierowaniem samochodami ciężarowymi. Szczegóły zawiera tabela **T-I/W-3a**.

T-I/W-3a Oferty pracy wg elementarnych grup zawodowych w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod elementarnej grupy zawodu	Nazwa elementarnej grupy zawodu	Oferty pracy	
			Zgłoszone w I-półroczu 2007 roku	Stan na koniec I-półrocza
1	2	3	4	5
1	"5153"	Gospodarze budynków	10,2656	4,9943
2	"5223"	Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	5,4874	3,1782
3	"4110"	Pracownicy obsługi biurowej	4,3154	1,0783
4	"9313"	Robotnicy pomocniczy w budownictwie ogólnym	3,4957	1,8729
5	"5413"	Pracownicy ochrony osób i mienia	3,1095	4,1998
6	"4321"	Magazynierzy i pokrewni	2,8521	4,1998
7	"9629"	Pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani	2,4456	5,7296
8	"9112"	Pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i pokrewne	2,4185	0,454
9	"9613"	Zamiatacze i pokrewni	2,405	1,9864
10	"8332"	Kierowcy samochodów ciężarowych	2,3847	4,0295

2.2. Rankingi zawodów ze względu na wskaźnik szansy uzyskania oferty pracy

Przy analizie ofert pracy wykorzystano także wielkość wskaźnika szansy ich uzyskania w poszczególnych zawodach, w oparciu o którą powstał poniższy ranking. Należy również zaznaczyć, iż przy jego konstruowaniu wzięto pod uwagę liczbę osób bezrobotnych w danej grupie zawodów.

T-I/W-10 Ranking zawodów zgłoszonych w ofertach pracy w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku ze względu na wskaźnik szansy uzyskania oferty.

Lp.	Kod dużej grupy zawodów	Nazwa dużej grupy zawodów	Wskaźnik szansy uzyskania oferty
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1	"54"	Pracownicy usług ochrony	0,3536
2	"92"	Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,2386
3	"96"	Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	0,2159
4	"94"	Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	0,2035
5	"42"	Pracownicy obsługi klienta	0,1719
6	"41"	Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	0,158
7	"43"	Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	0,1404
8	"13"	Kierownicy do spraw produkcji i usług	0,1354
23	"23"	Specjaliści nauczania i wychowania	0,0439
24	"32"	Średni personel do spraw zdrowia	0,0391
25	"72"	Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	0,039
26	"73"	Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,0285
27	"75"	Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	0,0258
28	"31"	Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	0,0215
29	"61"	Rolnicy produkcji towarowej	0,0146
30	"26"	Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	0,0128
31	"63"	Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	0
32	"03"	Żołnierze szeregowi	0

W I półroczu 2011 roku największe szanse na pozyskanie odpowiedniej oferty miały osoby bezrobotne reprezentujące grupę zawodową 54: „Pracownicy usług ochrony”, a oprócz tego osoby z trzech grup reprezentujących robotnicze prace pomocnicze. Warto również było posiadać zawód związany z obsługą klientów (grupy 41-43).

T-I/W-11 Ranking zawodów zgłoszonych w ofertach pracy w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku ze względu na wskaźnik szansy uzyskania oferty

Lp.	Kod elementarnej grupy zawodów	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Wskaźnik szansy uzyskania oferty
1	2	3	4
ZAWODY CECHUJĄCE SIĘ NAJWYŻSZYM WSKAŹNIKIEM SZANSY UZYSKANIA OFERTY PRACY			
1	"4222"	Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)	6,6667
2	"9213"	Robotnicy pomocniczy przy uprawie roślin i hodowli zwierząt	5,6666
3	"3352"	Urzędnicy do spraw podatków	3,6666
4	"1223"	Kierownicy do spraw badań i rozwoju	2,6666
5	"5312"	Asystenci nauczycieli	2,3333
6	"4227"	Ankieterzy	2
7	"9411"	Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food	1,9166
8	"7515"	Klasyfikatorzy żywności i pokrewni	1,6667
9	"2353"	Lektorzy języków obcych	1,2
10	"5243"	Agenci sprzedaży bezpośredniej	1,0208
ZAWODY CECHUJĄCE SIĘ NAJNIŻSZYM WSKAŹNIKIEM SZANSY UZYSKANIA OFERTY PRACY			
1	"4131"	Maszynistki i operatorzy edytorów tekstu	0
2	"3143"	Technicy leśnictwa	0
3	"3240"	Technicy weterynarii	0
4	"3116"	Technicy chemicy i pokrewni	0
5	"2111"	Fizycy i astronomowie	0
6	"2114"	Specjaliści nauk o Ziemi	0
7	"2521"	Projektanci i administratorzy baz danych	0
8	"7413"	Monterzy linii elektrycznych	0
9	"6130"	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	0
10	"7514"	Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych	0
11	"8153"	Operatorzy maszyn do szycia	0
12	"8131"	Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych	0
13	"8183"	Operatorzy urządzeń pakujących, do napełniania butelek i urządzeń znakujących	0

Lp.	Kod elementarnej grupy zawodów	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Wskaźnik szansy uzyskania oferty
1	2	3	4
14	"7535"	Wyprawiacze skór, garbarze i pokrewni	0
15	"3314"	Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych	0,0002
16	"2631"	Ekonomiści	0,001
17	"3142"	Technicy rolnictwa i pokrewni	0,0011
18	"3220"	Dietetycy i żywieniowcy	0,0017
19	"6111"	Rolnicy upraw polowych	0,0029
20	"2633"	Filozofowie, historycy i politolodzy	0,0038

W województwie opolskim w I półroczu 2011 roku najtrudniej było znaleźć pracę w wybranych grupach zawodów specjalistycznych: fizycy i astronomowie, specjaliści nauk o Ziemi, projektanci i administratorzy baz danych, filozofowie, historycy i pedagodzy oraz ekonomiści. Jednak z zawodami związanymi z wyższym wykształceniem występuje kwestia ich znacznej mobilności i aktywności (wg BAEL najwyższe wskaźniki zatrudnienia i aktywności zawodowej) i posiadania wielu kwalifikacji uzupełniających (prawo jazdy, znajomość języków, biegła obsługa urządzeń IT itp.), dzięki czemu osoby takie rzadko trafiają na dłużej do bezrobocia, nawet przy braku ofert z PUP. Również wybrane grupy zawodów technicznych stwarzały wysokie ryzyko nie otrzymania oferty z urzędu pracy.

Z kolei o oferty pracy nie musieli martwić się przede wszystkim pracownicy call-center, robotnicy pomocniczy przy uprawie roślin i hodowli zwierząt oraz urzędnicy do spraw podatków.

3. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych

3.1. Zawody deficytowe

Analizując poszczególne zawody pod względem wielkości wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów wyróżniono zawody nadwyżkowe, deficytowe i wykazujące równowagę na rynku pracy. Następnie zostały one spolaryzowane dodatkowo poprzez odniesienie się do wyodrębnionego na określonym pułapie średniej miesięcznej nadwyżki

(deficytu) podaży siły roboczej, co pozwoliło na wyłonienie faktycznie istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy zawodów i wskazanie ich w postaci rankingu ujętego w poniższej tabeli. Należy przy tym dokonać istotnego komentarza metodologicznego: warunkiem umieszczenia zawodu w poniższym rankingu było tu założenie, iż musi się on charakteryzować średniomiesięcznym napływem ofert na poziomie co najmniej 2,0 – tak, by wyeliminować te zawody, które są nieistotne dla obrazu sytuacji na rynku, notując bardzo niski popyt (np. wpłynięcie 1 oferty w ciągu półrocza) przy braku podaży, co daje maksymalny wskaźnik intensywności deficytu. Wychodząc z przekonania, że oprócz wskaźnika intensywności deficytu równie istotna jest kwestia wartości średniego miesięcznego deficytu, w rankingu tym umieszczono również takie zawody, które przy relatywnie niskim wskaźniku notowały bardzo duży średni miesięczny deficyt. Przykładem choćby zawód pracownika biurowego,, który przy wskaźniku deficytu zaledwie 2,88 notował co miesiąc średnio 38 ofert wpływających do PUP więcej niż rejestrujących się w tym zawodzie. Pomimo tego, iż ranking poniższy ułożony został w oparciu o malejącą wartość wskaźnika deficytu, w kolumnie 6 czerwonym kolorem wyróżniono zawody o największej wartości średniego miesięcznego deficytu.

T-I/W-4 Zawody deficytowe w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w I-półroczu	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej w I-półroczu	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	2	3	4	5	6	7
ZAWODY DEFICYTOWE						
1	"232004"	Nauczyciel przedmiotów zawodowych medycznych	4,1667	0	-4,1667	MAX
2	"712301"	Monter ociepleń budynków	4,8333	0	-4,8333	MAX
3	"814204"	Operator maszyn i urządzeń do produkcji	5,8333	0	-5,8333	MAX

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w I-półroczu	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej w I-półroczu	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	2	3	4	5	6	7
		okien z tworzyw sztucznych				
4	"814208"	Operator wtryskarki	12	0,1667	-11,8333	72
5	"541308"	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	16,5	0,3333	-16,1667	49,5
6	"332201"	Ekspozytor towarów (merchandise)	8	0,1667	-7,8333	48
7	"751504"	Klasyfikator jaj, drobiu i pierza	5	0,1667	-4,8333	30
8	"524404"	Telemarketer	35,6667	1,3333	-34,3333	26,75
9	"812106"	Operator maszyn i urządzeń metalurgicznych*	3,8333	0,1667	-3,6667	23
10	"821390"	Pozostali monterzy sprzętu elektronicznego	3,6667	0,1667	-3,5	22
11	"721205"	Spawacz metodą MIG	5,8333	0,3333	-5,5	17,5
12	"311508"	Technik mechanik maszyn i urządzeń	2,8333	0,1667	-2,6667	17
13	"314410"	Technik technologii żywności - przetwórstwo jajczarsko-drobiarskie	5,1667	0,3333	-4,8333	15,5
14	"232006"	Nauczyciel przedmiotów zawodowych technicznych	2,5	0,1667	-2,3333	15
15	"921401"	Pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni	4,5	0,3333	-4,1667	13,5
16	"751101"	Garmażer	8,3333	0,6667	-7,6667	12,5
17	"422201"	Pracownik centrum obsługi telefonicznej (pracownik call center)	13,5	1,3333	-12,1667	10,125
18	"311405"	Kontroler jakości wyrobów elektronicznych	3,3333	0,3333	-3	10
19	"411003"	Pracownik kancelaryjny	16,1667	1,6667	-14,5	9,7
20	"531202"	Asystent nauczyciela przedszkola	3	0,3333	-2,6667	9
21	"921301"	Pomocniczy robotnik przy uprawie roślin i hodowli zwierząt	2,8333	0,3333	-2,5	8,5

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w I-półroczu	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej w I-półroczu	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	2	3	4	5	6	7
22	"313904"	Operator zautomatyzowanej i zrobotyzowanej linii produkcyjnej w przemyśle elektromaszynowym	2,5	0,3333	-2,1667	7,5
23	"721204"	Spawacz metodą MAG	5,8333	0,8333	-5	7
24	"522302"	Sprzedawca w branży mięsnej	4,5	0,6667	-3,8333	6,75
25	"833202"	Kierowca ciągnika siodłowego	6,3333	1	-5,3333	6,3333
26	"241202"	Doradca finansowy	5,1667	0,8333	-4,3333	6,2
27	"541307"	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	43,8333	8,1667	-35,6667	5,3673
28	"961302"	Robotnik placowy	59,1667	20,5	-38,6667	2,8862
	"332203"	Przedstawiciel handlowy	39,8333	18	-21,8333	2,213

Na podstawie danych za I półrocze 2011 można wyciągnąć kilka ostrożnych wniosków o tendencjach występujących w zawodach deficytowych. Tylko cztery zawody spośród obecnych w powyższym rankingu miało charakter deficytowy również w I półroczu 2010 roku (nauczyciel zawodowych przedmiotów medycznych, pracownik kancelaryjny, telemarketer, przedstawiciel handlowy). Przypomnijmy, że w I półroczu 2010 roku pokrywało się aż trzynaście zawodów: bez wątpienia jest to wpływ zmiany klasyfikacji, ale również zmian w obrębie popytu i struktury zawodowej bezrobotnych. Kilkuletnie już obserwacje każą mówić o wręcz trwałym deficycie kilku zawodów na opolskim rynku pracy. Dotyczy to zwłaszcza profesji telemarketera i przedstawiciela handlowego.

3.2. Zawody w równowadze

T-I/W-4 Zawody wykazujące równowagę w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku.

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w I-półroczu	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej w I-półroczu	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	2	3	4	5	6	7
ZAWODY WYKAZUJĄCE RÓWNOWAGĘ NA RYNKU PRACY						
1	"711404"	Zbrojarz	9,8333	8,3333	-1,5	1,18
2	"932101"	Pakowacz	33	28,3333	-4,6667	1,1647
3	"752305"	Pilarz	4,3333	3,8333	-0,5	1,1304
4	"432103"	Magazynier	67	59,3333	-7,6667	1,1292
5	"722303"	Operator maszyn do obróbki skrawaniem	9,1667	8,1667	-1	1,1224
6	"931301"	Robotnik budowlany	86	76,8333	-9,1667	1,1193
7	"422101"	Pracownik biura podróży	2,1667	2	-0,1667	1,0833
8	"821105"	Monter maszyn i urządzeń przemysłowych	5,1667	5,3333	0,1667	0,9688
9	"411004"	Technik prac biurowych*	67,8333	70,6667	2,8333	0,9599
10	"621002"	Robotnik leśny	9,1667	9,8333	0,6667	0,9322

Na dynamicznym rynku pracy trwała równowaga pomiędzy napływem ofert i dostępnością siły roboczej jest stanem trudnym do osiągnięcia. Dlatego też trudno o wskazanie tu jakichkolwiek tendencji: ranking zawodów w równowadze jest co pół roku inny. Przegląd zawodów wykazujących równowagę nie daje się sklasyfikować ze względu na rodzaj wykonywanej pracy (*stricte* fizyczny bądź umysłowy) i jest to jedyne podobieństwo do statystyk roku ubiegłego. Metodologiczną granicą analizy zawodów pod kątem ich równowagi był średniomiesięczny napływ ofert i osób na poziomie 2,0000.

3.3.Zawody nadwyżkowe

T-I/W-4 Zawody nadwyżkowe w województwie opolskim w I półroczu 2011 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w I-półroczu	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej w I-półroczu	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	2	3	4	5	6	7
ZAWODY NADWYŻKOWE						
1	"228204"	Specjalista zdrowia publicznego	0	3,3333	3,3333	0
2	"233006"	Nauczyciel historii	0	3,1667	3,1667	0
3	"242218"	Specjalista do spraw badań społeczno-ekonomicznych	0	5,1667	5,1667	0
4	"263204"	Socjolog	0	4,3333	4,3333	0
5	"264302"	Filolog - filologia obcojęzyczna	0	13,3333	13,3333	0
6	"264303"	Filolog - filologia polska	0	3,3333	3,3333	0
7	"311512"	Technik mechanizacji rolnictwa*	0	8,3333	8,3333	0
8	"314204"	Technik hodowca zwierząt	0	4,8333	4,8333	0
9	"314205"	Technik ogrodnik*	0	6,1667	6,1667	0
10	"314207"	Technik rolnik*	0	34	34	0
11	"314301"	Technik leśnik*	0	4,1667	4,1667	0
12	"314404"	Technik technologii żywności - cukrownictwo	0	8,6667	8,6667	0
13	"314407"	Technik technologii żywności - produkcja piekarsko-ciastkarska	0	3	3	0
14	"322002"	Technik żywienia i gospodarstwa domowego*	0	19,8333	19,8333	0
15	"325511"	Technik ochrony środowiska*	0	5,3333	5,3333	0
16	"331402"	Technik agrobiznesu*	0	7,3333	7,3333	0
17	"333108"	Technik spedytor*	0	3	3	0
18	"352203"	Technik telekomunikacji*	0	4,1667	4,1667	0
19	"611403"	Rolnik upraw mieszanych	0	3,3333	3,3333	0

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w I-półroczu	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej w I-półroczu	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	2	3	4	5	6	7
20	"613003"	Rolnik*	0	16,6667	16,6667	0
21	"633001"	Rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby	0	3,5	3,5	0
22	"731809"	Tkacz	0	8,5	8,5	0
23	"741202"	Elektromechanik elektrycznych przyrządów pomiarowych	0	4	4	0
24	"753605"	Obuwnik przemysłowy	0	14,5	14,5	0
25	"811101"	Górnik eksploatacji podziemnej*	0	8,6667	8,6667	0
26	"813101"	Aparatowy procesów chemicznych	0	4,8333	4,8333	0
27	"961303"	Zamiatacz	0	5,5	5,5	0
28	"331403"	Technik ekonomista*	0,1667	83,5	83,3333	0,002
29	"263102"	Ekonomista	0,6667	85	84,3333	0,0078
30	"834103"	Mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych*	0,1667	10,1667	10	0,0164
31	"242222"	Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	0,1667	7	6,8333	0,0238
32	"241304"	Specjalista bankowości	0,1667	6,3333	6,1667	0,0263
33	"751201"	Cukiernik*	1,6667	47,1667	45,5	0,0353
34	"235107"	Pedagog	1,1667	32,3333	31,1667	0,0361
35	"753105"	Krawiec*	3,1667	65	61,8333	0,0487
36	"311504"	Technik mechanik*	3,8333	65,6667	61,8333	0,0584

Zawody nadwyżkowe, a więc jedno z bardziej niepokojących zjawisk na rynku pracy na przestrzeni lat 2005 – 2011, nawet pomimo zmiany klasyfikacji zawodów w II półroczu 2010 roku, wykazują duże podobieństwo. Dwadzieścia zawodów z powyższego rankingu było w nim obecnych również w roku ubiegłym. Oznacza to, że sytuacja na rynku pracy dla

wielu zawodów nie zmienia się i ma charakter statyczny. Świadczy to również o strukturalnych problemach regionalnego bezrobocia. Oczywiście są to jedynie interpretacje oparte na statystyce – a zatem niedoskonałe. Nie uwzględniają one chociażby nielegalnego zatrudnienia części bezrobotnych a także bierności wielu z nich (na skutek np. korzystania z pomocy społecznej, opieki nad dziećmi i osobami zależnymi, dysponowania środkami finansowymi transferowanymi do regionu przez migrującego współmałżonka). Dlatego też część zawodów nadwyżkowych charakteryzuje się spadkiem liczby zarejestrowanych bezrobotnych i przeciętnymi wartościami wskaźnika ryzyka długotrwałego bezrobocia.

Zawodami nadwyżkowymi wykazującymi ponadprzeciętną wartość są: filolog obcojęzyczny, technik żywienia i gospodarstwa domowego, rolnik, pedagog, krawiec, technik mechanik, ekonomista oraz technik ekonomista. Warto zwrócić uwagę, iż tradycyjnie już gros zawodów nadwyżkowych to zawody szkolne (np. technik rolnik, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik mechanik, technik ekonomista itp.). Jak co roku charakter nadwyżkowy mają też wybrane zawody uzyskane w wyniku studiów wyższych (socjolog, ekonomista, pedagog), choć z uwagi na szeroko profilowane kierunki studiów, wysoką aktywność i mobilność zawodową osób wysoko kształconych oraz potwierdzony badaniami małopolskimi fakt, iż oferty pracy dla specjalistów w znikomym stopniu są kierowane do PUP trudno uznać te zawody za nadwyżkowe aż w takim stopniu, jak sugerują to statystyki.

Z uwagi na to, że Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu w ramach projektu *Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy II* zakończył I etap badania panelowego losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych w regionie, warto przedstawić w tym miejscu choćby kilka jego ustaleń. Dostarczył on bowiem wielu interesujących informacji wpisujących się w pole analizy monitoringu zawodów. I tak, badani absolwenci (w chwili kończenia szkoły):

- planowali kontynuację nauki: 70% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i 49% absolwentów szkół wyższych (głównie z kierunków licencjackich),
- zamierzali podjęcie pracy do pół roku po zakończeniu nauki w szkole: 70% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i 57% absolwentów szkół wyższych,
- tym samym znaczna część absolwentów wszystkich badanych typów szkół planuje łączenie pracy zawodowej z nauką,
- pracowali: 12% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i 30% absolwentów szkół wyższych,
- prowadzili własne firmy: 1% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i 1,7% absolwentów szkół wyższych,

- wysoko oceniali umiejętności praktyczne wyniesione ze szkoły: 65% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i 48% absolwentów szkół wyższych.

Struktura zawodów nadwyżkowych nie wskazuje jednoznacznie na określone rodzaje pracy. Wyjątkiem jak zwykle są jedynie zawody powiązane z sekcją rolniczą (technik rolnik, rolnik, rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej, rolnik upraw mieszanych itd.) oraz z żywieniem (technicy technologii żywności, technicy żywienia i gospodarstwa domowego, cukiernicy). Z kolei obecność w rankingu nauczycieli bądź zawodów powiązanych z sekcją edukacji (nauczyciel historii, pedagog, filolodzy) mogą wskazywać na pierwsze symptomy trudności z zatrudnianiem tej grupy zawodowej, związane z niżem demograficznym. Warto również zwrócić uwagę na obecną również w rankingu ubiegłorocznym sekcję turystyczno-gastronomiczną, skąd pochodzą wyraźnie nadwyżkowe zawody technika agrobiznesu, specjalisty do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych. Trzeba zauważyć, że – i jest to typowe od wielu lat – ranking zawodów nadwyżkowych jest zdecydowanie bardziej rozbudowany niż w przypadku zawodów deficytowych – wynika to z „nadwyżkowego” charakteru całego rynku pracy oraz bardziej wyrazistych wskaźników nadwyżki. Pod względem metodologicznym ograniczono pole analizy do zawodów, dla których średniomiesięczna liczba rejestrujących się w bezrobociu wynosi co najmniej 3. Do tego wymogu podejść należy jednak zdroworozsądkowo: dodatkowym kryterium jest tu bowiem wartość średniej miesięcznej nadwyżki podaży pracy. I tak – przykładowo – zawód socjologa należy traktować jako mniej deficytowy niż ujęty w rankingu na dalszym miejscu zawód technika mechanika. Zwróćmy bowiem uwagę, iż miesięcznie w przypadku socjologa 3 osoby rejestrujące się nie mają ofert zatrudnienia w swym zawodzie, podczas gdy w przypadku technika mechanika liczba ta wynosi 61 osób.

Podsumowanie

- Dobrym zwyczajem wszystkich dotąd opracowanych rankingów zawodów deficytowych i nadwyżkowych było odnoszenie się do sytuacji opisywanej w rankingu za rok wcześniejszy. Podobnego zabiegu dokonano i tutaj. Efekt? Taki, że tegoroczny ranking pokazał wiele zmian zachodzących na rynku pracy, zwłaszcza w dobie wciąż odczuwalnych skutków spowolnienia gospodarczego, a także pozwolił na lepszą interpretację pewnych faktów mających miejsce w bezrobociu rozpatrywanym pod kątem zawodów.
- Zmiany, których ilustracją jest niniejszy dokument, miały swoje dwa zasadnicze nurty. Pierwszy z nich miał charakter instytucjonalny i niejako „zewnątrzny” wobec regionalnego rynku pracy, polegając na dość głębokiej zmianie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności, przez co część danych straciła swoją porównywalność, a w tabelach rankingowych pojawiły się nie notowane wcześniej profesje. Drugi wynikał przede wszystkim ze znacznego obciążenia środków Funduszu Pracy przekazanych w roku 2011 przez MPiPS samorządom powiatowym na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Przyniosło to za sobą gwałtowny spadek ofert zatrudnienia subsydiowanego, co doprowadziło do sytuacji, w której całkowity napływ ofert do PUP w I półroczu bieżącego roku był zdecydowanie niższy od napływu w roku ubiegłym. Tym samym również swoje trochę mylące, subsydiowane „oblicze”, wyraźnie pokazało kilka zawodów, zawsze czołowych we wszelkich statystykach opisujących bezrobocie. Chodzi tu o robotnika gospodarczego, technika prac biurowych i technika administracji, gdzie spadek liczby napływu ofert sięgnął kilkuset.
- To ostatnie zjawisko potwierdziło wątek, który w dotychczasowych rankingach pojawiał się marginalnie: pewnej ostrożności w podejściu do interpretacji danych monitoringowych. Okazało się bowiem, że w przypadku kilku zawodów popyt był kształtowany w znacznej mierze przez dofinansowanie ze środków publicznych, co wpływało również na strukturę bezrobocia według zawodów. Wystarczy zauważyć, że spadek liczby ofert dla robotnika gospodarczego zaowocował w sposób paradoksalny spadkiem liczby bezrobotnych w tym zawodzie, spadkiem napływu oraz wypadnięciem z czołówki rankingu zawodów deficytowych. Dlaczego? Przede wszystkim dlatego, że miejsca pracy subsydiowanej, chociaż są traktowane jako oferty

pracy, nie tworzą zwykle trwałych miejsc pracy, a więc osoby podejmujące takie oferty jako robotnicy gospodarczy po jakimś czasie rejestrują się ponownie jako bezrobotni o takim właśnie zawodzie. Powoduje to pewien „sztuczny” ruch bezrobotnych i ofert, nie napędzany prawami rynku, ale wsparciem instytucjonalnym.

- Zjawiska będące konsekwencją obniżenia środków Funduszu Pracy pokazały również inną interesującą rzecz: spadek wielkości subsydiowanego popytu na pracę był niemal dwukrotnie większy niż spadek liczby ofert ogółem. To oznacza, że pomimo wszystko wzrosła liczba ofert zatrudnienia niesubsydiowanego, a więc tego, który tworzą pracodawcy z własnych środków i który ma trwały zazwyczaj charakter. Jest to tym samym symptom poprawy sytuacji gospodarczej regionu.
- Pomimo tych zmian pewne charakterystyki opisujące zawody deficytowe i nadwyżkowe w regionie pozostały bez zmian. Nadal rzuca się w oczy niezwykle liczna grupa osób bez zawodu, powiększana przez duży napływ do bezrobocia (w tym napływ absolwentów). Ponadto – po kilku latach obserwacji – możemy wyróżnić kilka zawodów, które cechuje zarówno wysoki poziom bezrobocia, jak i duża skala napływu. Zawody te to przede wszystkim: sprzedawca, murarz, ślusarz, krawiec oraz – co jest efektem edukacyjnego boomu zapoczątkowanego już w latach 90-tych – zawody związane z ekonomią i administracją. Bez wątplenia pozytywnym akcentem jest to, że zawody generujące najwyższe bezrobocie nie znajdują się w czołówce zawodów stwarzających najwyższe ryzyko długotrwałego bezrobocia, co świadczy o istnieniu pewnego stałego ruchu ofert skierowanych do osób posiadających te profesje. Tych kilka zawodów odpowiada za znaczną część napływu do bezrobocia oraz – równolegle – za znaczną część ofert zatrudnienia.
- Jednocześnie – przy okazji analizy zawodowej struktury bezrobocia w województwie – nasuwa się kilka spostrzeżeń odnośnie koniecznych korekt w dotychczasowym systemie ofert edukacyjnych: zbyt duży jest bowiem napływ absolwentów do zawodów, które charakteryzują się wysokim poziomem bezrobocia i napływu do bezrobocia, a także dużą nadwyżkowością. Wypada tu jak co roku wymienić: ekonomistę, pedagoga, technika mechanika, technika ekonomistę, krawca, kucharza.
- Na Opolszczyźnie zawody deficytowe były w większości zupełnie inne, niż przed rokiem. Trwałość zachowały tylko cztery profesje z czołówki rankingu. Trzeba jednak podkreślić, że niektóre z nich (np. pracownik call-center, telemarketer, robotnik placowy) nie wymagają ani kierunkowego wykształcenia, ani specjalistycznych

kursów – dlatego być może o ich deficytowości decydują warunki pracy. Innym znamionym zjawiskiem jest brak wśród zawodów deficytowych – z jednym wyjątkiem – zawodów szkolnych.

- Z kolei zawody nadwyżkowe objęły przede wszystkim 3-cią grupę wielką: „Technicy i inny średni personel”, a tu zwłaszcza techników rolnictwa, techników mechanizacji rolnictwa, techników żywienia, techników ekonomistów oraz techników mechaników. Szczególnie nadwyżkową sekcję gospodarki stanowi rolnictwo z uwagi na gros zawodów rolniczych obecnych w klasyfikacji.
- Przypominając raz jeszcze wątpliwości co do rzetelności ustaleń monitoringu prowadzonego w oparciu o obowiązującą metodologię stwierdzić należy, iż przydatność tego narzędzia w zakresie usprawniania polityki edukacyjnej jest stosunkowo niewielka. Trudno zwłaszcza wskazać w oparciu o zawody nadwyżkowe (zmiennosc rankingów, brak „stałej” grupy zawodów deficytowych, obecność w rankingach zawodów o relatywnie niskim napływie ofert i jeszcze niższym napływie bezrobocia, a więc często marginalnych z punktu widzenia gospodarki) kierunki, w jakich powinno zmierzać kształcenie w regionie. Łatwiejszym zadaniem jest wskazanie tych zawodów, które notują nadwyżkę i kształcenie w których tylko tę nadwyżkę powiększa. Wydaje się jednak, że problemem szkół zawodowych jest na dzień dzisiejszy nie tyle struktura zawodowa absolwentów, ile ich praktyczne umiejętności zawodowe, często niewystarczające do startu na rynku pracy.